Wolfram

HIEROGÁMIA

Mi a frigy, lehet-e szent a frigy, és vajon miben állhat ez a szentség? Mi a szerelem, és lehetséges-e szerelem a házasságban? A lovagnak tisztán, bármiféle modern szennyeződéstől tisztultan kell látnia e törekvéseit olyannyira meghatározó kérdésekben. Most egy ilyen törekvésekkel bíró férfi szemszögéből fejtjük ki mindezt.

A szerelembeesés pillanata az, amikor a férfi intuitíven megpillantja a nőben az istennőt. Az intuitív jelleg miatt e mozzanat olykor irracionálisnak tűnhet, de az igazi szerelem esetében ez a racionalitás felülmúlásának módján irracionális. A közönséges, evilági ismeretség itt nyilvánvalóan nem lehet feltétel. Míg az ilyen ismeretség a személyiséget célozza, addig a szerelembeesés pillanatában a személyiséget messze meghaladó isteni invokációja történik meg. Bizonyos személyiségjegyeknek van persze közvetítő szerepe, a női személy istennői lényegének a férfi felé irányuló csatornájaként. Ezért az, hogy az adott férfi mely nőbe lesz szerelmes, természetesen összefüggésben van a személyiség szférájával. Meghatározó a szépség, a nő egész lényének szépsége. Az istennő szép és csak szépség által invokálható. Nem lehet kérdés, hogy valóságos-e a szerelem első látásra, mert csak ez a valóságos, ez az „első látás" azonban nem más, mint az intuíció, az örökkévaló valamely arcának első látása az időben. Maga a szerelem az az út, melynek során a két szerelmes egymás felé forduló személyiségének isteni áthatottsága kikristályosodik, az intuíció állandósul, és amely útnak a célja az, ami a házasságkötés égi pillanatában bekövetkezik.

Szerelem csak férfi és nő között jöhet létre, mert csak egyetlen isten van, akinek senki más, mint a szintén egyetlen istennő lehet a párja.

A menyegző égi menyegző. A házasság az Égben köttetik. A frigyben a férj isten a nő számára, a feleség istennő a férfi számára. A feleség-istennő birtoklása és uralása a lét teljességének birtoklását és uralását is jelenti. A feleség-istennő megismerése minden megismerhető megismerését is jelenti. A feleség-istennővel való egyesülés minden kettősség egyesítését is jelenti. Tudat és lét, megismerő és megismert egyesítése: transzcendens, feltétlen, időtlen boldogság és tudás. A múlt és a jövő egyesítése: a mennyei örök jelen időfeletti pillanata. A nász esszenciálisan időfeletti, a pár időbevetett életének nézőpontjából azonban egyetlen pillanat az időben kibontakozó életük valamely pontján. Van egy első ilyen pillanat, amely aztán az időben többször meg is ismétlődhet, ám mindig ugyanaz a pillanat marad. A nász időfeletti mivoltából – a puszta ész számára talán nehezen felfogható módon – az is következik, hogy nemcsak azt határozza meg, ami a nász időbeli pillanata utáni élet, hanem az egész életet, vagyis az ama pillanatot megelőző időszakot is. És bár véletlenek végső soron semmilyen dologban nem léteznek, egy ilyen pár találkozására különösen igaz, hogy sohasem lehet véletlen, mert már maga a találkozás, mint ahogy az egész odáig vezető élet is a nász jegyében történik meg.

Dante és Beatrice a Nap égi körébe száll. Giovanni di Paolo, 1444–1452.

A lovagi középkor szerelmi bíróságai által ihletve tettük fel újra a kérdést, hogy a szerelem fellelhető-e a házasságban, amelyre tehát az akkori bírákkal egyetértésben nemmel kell válaszolnunk. Szerelem nem lehetséges a házasságban, azért nem, mert fel sem vethető a házasságban: mert a szerelem az út ama cél felé, amely a nászban teljesedik be.

Ha, mint oly gyakran, a nász pillanata nem egyben az élet utolsó pillanata, vagy életen túli mozzanat, akkor a házasság megkötését a házasélet követheti. És annak érdekében, hogy a mennyei örök jelen pillanatában „egyszer már" elért állapotot újra meg újra elérjék, fenntartsák, megerősítsék, s hogy a transzcendens frigy egész életüket áthassa, a házaséletben már nagyon is jelen lehet a szerelem. A férj és a feleség királynak és királynénak tekinti egymást, az isteni pár földi helytartóinak, akik a nász pillanatában istenként és istennőként Androgünosszá egyesülnek, időbevetett életükben azonban egy kettéhasadtságban találják magukat, egy újraegyesülni törekvő diád két tagjaként, akiknek tehát szerelemmel kell egymásra tekinteniük. A szerelem fenntartása és fokozása érdekében helyes a kettőjük közötti bizonyos távolság megőrzése, nehogy a mundán szituációkban való összevegyülésben merüljön ki a kapcsolat. Itt nem lehet feltétlen cél egy hétköznapi értelemben véve „boldog" együttélés.

A feleségem nem egyszerűen az *enyém*, hanem a kettősségek egyesítésének értelmében ő *én magam vagyok*. Az ő sorsa az én sorsom, melynek minden rezdüléséért eszkatológiai léptékű felelősséggel tartozom. Mennyire szánalmas szegénységi bizonyítványt állít ki tehát önmagáról az a férj, aki feleségét kibeszéli, őreá panaszkodik. Olyan ez, mintha az egyik végtagjára vagy valamely tudatfunkciójára panaszkodna. Mintha arra panaszkodna, hogy az egyik keze állandóan pofonvágja, vagy az akarata állandóan arra viszi, hogy a fejét a falba verje. Panaszkodik, ahelyett, hogy a helyrehozatalra és az uralom visszaszerzésére törekedne. Tisztában vagyunk azzal, hogy a modern pszichologizmusnak köszönhetően az ilyesfajta panaszkodás jogossága és az uralásra való képtelenség szégyentelen beismerése ma már általánosan elfogadott; mi azonban kérlel-

hetetlenül elutasítjuk ezt a mélyen szellemellenes hozzáállást. A pár másik oldalát tekintve, a feleség részéről a férj kibeszélése felségárulás, a diszlojalitás permaximuma.

Lovaghoz méltóan radikális és a kardunk módjára kiélezett szemléletünkben prostitúciónak tekintünk a nő részéről minden aktust, melynek során bármilyen evilági cél érdekében adja oda magát a férfinak. Tehát nemcsak azt, amelyben a közvetlen pénzszerzésre, hanem azt is, amikor egy polgári jellegű jólét hosszabb távú bebiztosítására, valamely testi vagy lelki szinten értelmezett „szerelemből" a szexuális vágyainak kielégítésére, vagy akár az anyaság oly módon való megélésére törekszik, hogy azt fölébe helyezi férje szerelmének. Nem moralizálunk, ezért nem célunk az utóbbi három lehetőséget így elítélni, de látnunk kell, hogy szigorúan véve semmivel sem jobbak az elsőnél. A „polgári házasság" nem más, mint folytatólagosan gyakorolt prostitúció, az evilágiságba bezárt szexualitás közönséges kéjelgés, és lényegileg a gyermek iránti testi-lelki vágy puszta kielégítése sem különbözik ezektől. Mindhárom változat előfeltételezi a férfi elnőiesítését, szellemi kasztrálását. Az ilyen férj nem isten, nem király, hanem különféle evilági célokra bevethető szolga, háziállat, gép a felesége számára.

✣

A férj és a feleség az időbevetett életükben király és királyné. A királyné a hatalom, a király a hatalom birtokosa. Nincs királyság királyné nélkül. A nő meghódítása a lovag számára egy királyság megszerzését jelenti. A királyi beiktatás, a koronázás menyegző, és a menyegző királyi beiktatás. A harcos kelták szemében ez a hierogámia legmagasabb, a földi-emberi világot még érintő megnyilvánulása, a *banais ríghi*, a királyság, az uralom istennőjének kiházasítása. A nagy mesék tanúságtétele szerint a királyfiak és királyleányok szellemi törekvése királyként és királynéként ér célba. Szakrális nászuk helyszíne a királyi kastély. Míg a polgári *ház*asságban csakis egy evilági házról lehet szó, addig a szent házasságban a ház a mesék eme égi kastélyát jelenti.

Ez égi kastély urának és úrnőjének a kettéhasadtságot már felszámolt állapotában azután a transzcendens Boldogságban élnek – és már soha meg nem halnak.

Dante Alighieri: ***Az új élet***

(Ford. Jékely Zoltán, részlet)

„Szerelem és nemes szív egy, amint a
bölcs ezt könyvében régen feljegyezte,
s így egyik a másiktól elszakítva:
mintha esze nélkül maradna elme.
A Természet, ha szerelem tanítja,
urául Ámort teszi meg sietve,
s házául a szívet, melyben szundítva
kisebb-nagyobb időt tölthet pihenve.
Aztán bölcs asszony képében a szépség
szemet kápráztat, ez a szívbe ejti,
s a tetsző tárgy iránti vágyba ringat,
mely a szívben ilyenkor addig ég-ég,
míg a szerelem lelkét létre kelti.
S igazi férfi nőre ugyanígy hat."